

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد مرودشت
دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد مشاوره « M. A »

عنوان :

مقایسه مولفه های عشق و الگوهای ارتباطی در زوجین با ازدواج سنتی و غیر سنتی
در شهر یزد

استاد راهنما :

دکتر نازنین هنرپروران

استاد مشاور :

دکتر زهرا قادری

نگارش :

جواد نیک بخش

تابستان ۱۳۹۰

چکیده

هدف این پژوهش مقایسه مولفه های عشق و الگوهای ارتباطی در زوجین با ازدواج سنتی و غیر سنتی بود. جامعه آماری کلیه زوجین ۱۸ تا ۴۰ ساله شهر یزد که مدت ازدواجشان کمتر از ۱۰ سال بود تشکیل می دادند. نمونه پژوهش شامل ۳۴۸ نفر (۲۲۸ نفر ازدواج سنتی و ۱۲۰ نفر ازدواج غیر سنتی) بود که به روش نمونه گیری خوشه ای انتخاب شدند. از مقیاسهای عشق مثلثی اشترنبرگ و الگوهای ارتباطی جهت گردآوری داده ها استفاده گردید. داده ها با استفاده از آزمون آماری تحلیل واریانس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت ، یافته ها نشان داد : بین زوجین با ازدواج سنتی و غیر سنتی در مولفه های عشق تفاوت معنادار در سطح ۰/۰۵ وجود دارد. به این معنا که، میانگین نمره مولفه های صمیمیت و میل(هوس) در زوجین با ازدواج غیر سنتی بطور معناداری بیشتر از زوجین با ازدواج سنتی بود. ولی بین میانگین نمره مولفه تعهد در زوجین دو گروه تفاوت معناداری مشاهده نگردید. همچنین بین زوجین با ازدواج سنتی و ازدواج غیر سنتی در الگوهای ارتباطی تفاوت معنادار در سطح ۰/۰۱ وجود داشت. به این صورت که، میانگین نمره الگوی ارتباطی سازنده متقابل در زوجین با ازدواج غیر سنتی و میانگین نمره الگوی ارتباطی توقع/کناره گیری در زوجین با ازدواج سنتی بطور معناداری بیشتر از گروه دیگر بود. ولی بین میانگین نمره الگوی ارتباطی اجتناب متقابل در زوجین دو گروه تفاوت معناداری مشاهده نگردید.

کلید واژه ها: مولفه های عشق، الگوهای ارتباطی زوجین ، ازدواج سنتی و غیرسنتی.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول : طرح مسئله
۲	مقدمه
۳	بیان مسئله
۸	اهمیت و ضرورت پژوهش
۱۰	اهداف پژوهش
۱۱	سوال های پژوهش
۱۱	تعریف مفهومی واژه ها(مولفه های عشق، الگوهای ارتباطی، ازدواج)
۱۴	تعریف عملیاتی واژه ها (مولفه های عشق، الگوهای ارتباطی، ازدواج)
	فصل دوم : ادبیات و پیشینه تحقیق
۱۶	مقدمه
۱۶	مفهوم ازدواج
۱۹	دلایل درست ازدواج
۲۰	دلایل نادرست ازدواج
۲۲	ملاکها و معیارهای ازدواج موفق
۲۳	پیش بینی کننده های ازدواج موفق

۲۳	افرادی که برای ازدواج با یکدیگر مناسب نیستند
۲۴	مراحل ازدواج
۲۵	انواع ازدواج
۲۵	تعاریف و نظریه های عشق
۲۹	نظریه عشق سه وجهی
۲۹	انواع عشق در نظریه استرنبرگ
۳۳	نظریه عشق به مثابه یک داستان (قصه عشق)
۳۶	نظریه دل‌بستگی و عشق
۳۷	نظریه لی در مورد عشق
۳۹	تاثیر روابط موضوعی بر انتخاب عشقی
۴۰	تسهیل کننده های عشق
۴۲	خصوصیات فرد عاشق
۴۳	شناخت و هیجان در افراد عاشق
۴۵	مفهوم الگوهای ارتباطی زوجین
۴۵	مفهوم فرایند ارتباطات
۴۸	مهارت های ارتباطی
۴۹	انواع ارتباطات
۵۵	ارتباط زناشویی
۵۶	انواع الگوهای ارتباطی زوجین
۵۹	الگوی ارتباط سازنده متقابل
۶۰	الگوی ارتباط اجتناب متقابل

۶۱	الگوی ارتباط توقع / کناره گیری
۶۲	پژوهش های انجام شده خارجی
۶۵	پژوهش های انجام شده داخلی
۷۱	جمع بندی تحقیقات پیشین

فصل سوم : روش تحقیق

۷۳	طرح پژوهش
۷۳	جامعه و نمونه پژوهش
۷۴	ابزار گردآوری اطلاعات
۷۴	پرسشنامه عشق مثلثی استرنبرگ
۷۵	پرسشنامه ی الگوهای ارتباطی CPQ
۷۹	شیوه اجرا
۷۹	روش تجزیه و تحلیل آماری

فصل چهارم : یافته های پژوهش

۸۱	مقدمه
۸۱	یافته های توصیفی
۸۲	یافته های استنباطی سوال اول
۸۴	یافته های استنباطی سوال دوم

فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری

۸۷

مقدمه

۸۷

بحث درباره یافته ها

۹۷

محدودیت های پژوهش

۹۸

پیشنهادها

۹۹

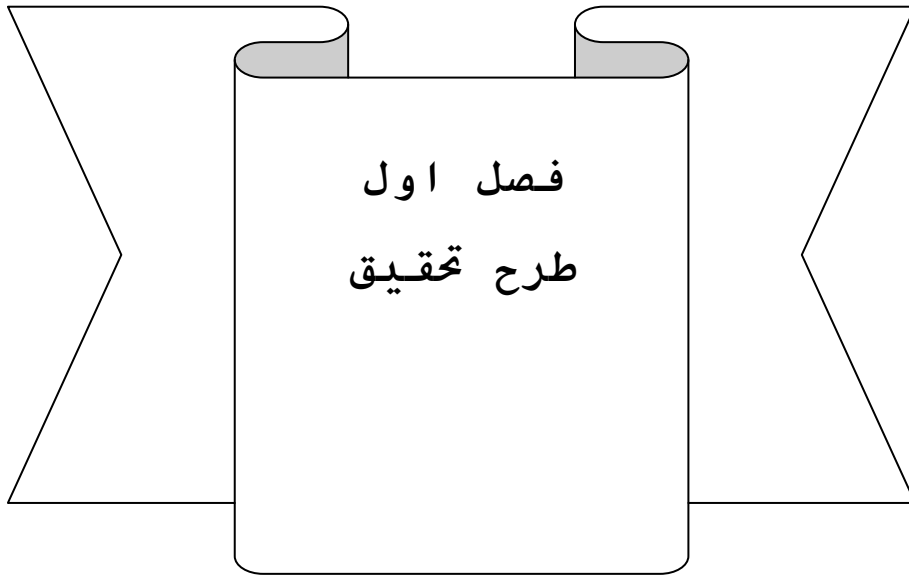
منابع و ماخذ

فهرست جدول ها

صفحه	جدول
۱۸	جدول ۱-۲ ازدواج به عنوان یک سنت و ازدواج به عنوان یک رابطه
۳۹	جدول ۲-۲ سبک های عاشقانه لی
۷۴	جدول ۱-۳ فراوانی و درصد زوجین مورد مطالعه
۷۴	جدول ۲-۳ میانگین و حداقل و حداکثر سن و مدت ازدواج زوجین مورد مطالعه
۸۱	جدول ۱-۴ میانگین و انحراف استاندارد دو گروه نمونه در مولفه های عشق
۸۲	جدول ۲-۴ میانگین و انحراف استاندارد دو گروه در الگوهای ارتباطی زوجین
۸۳	جدول ۳-۴ آزمون لوین برای مشخص کردن همگنی واریانس ها در دو گروه مستقل
۸۳	جدول ۴-۴ تحلیل واریانس برای مقایسه زوجین دو گروه از نظر مولفه های عشق
۸۳	جدول ۵-۴ آزمون لوین برای مشخص کردن همگنی واریانس ها در دو گروه مستقل
۸۴	جدول ۶-۴ تحلیل واریانس برای مقایسه زوجین دو گروه از نظر الگوهای ارتباطی

فهرست شکل و نمودار

۳۳	شکل ۱-۲ نظریه عشق سه وجهی استرنبرگ و انواع عشق
----	--

مقدمه :

ازدواج را شاید بتوان مهمترین مرحله زندگی هر دختر و پسر قلمداد کرد. این پدیده اجتماعی از جنبه های گوناگون قابل تحقیق است. باید گفت در هر جامعه ای روابط افراد تاثیر زیادی در ازدواج دارد و همچنین ازدواج هایی که در هر جامعه صورت می گیرد ، نشانگر واقعیت موجود در آن جامعه است. به گزارش پایگاه اطلاع رسانی پزشکی ایران سلامت، ازدواج در گذشته به صورت سنتی بین افراد برقرار می شد و امروزه ، گونه دیگری از ازدواج که از آن به ازدواج مدرن یاد می شود، در جامعه ما رواج یافته است (فاتحی زاده و احمدی، ۱۳۸۴). از موارد مد نظر هر زوجینی در ازدواج ، داشتن رابطه ی عاشقانه و ارتباط مناسب با همسر است . بررسی عشق و مفهوم آن ریشه در نظریه های اولیه روان شناسانی نظیر ، مازلو^۱ (۱۹۶۲) و ریک^۲ (۱۹۹۴) دارد. با وجود این بررسی علمی عشق و مباحث مربوط به روابط عاشقانه مبحث جدیدی است که اخیرا در رویکرد های روان شناسی اجتماعی و روان شناسی شخصیت بدان پرداخته شده است. (رفیعی نیا و اصغری ، ۱۳۸۶). نظریه پردازان معاصر معتقدند که عشق^۳ یک سازه تک بعدی و منفرد نیست بلکه کلیتی است که برای درک و فهم آن نیاز به شناخت سبکهای انفرادی افراد از عشق می باشد(دسینر^۴ و همکاران ، ۲۰۰۴ به نقل از قمرانی و طباطبایی، ۱۳۸۵). ارتباط زناشویی فرایندی است که در طی آن زن و شوهر چه به صورت کلامی در قالب گفتار و چه به صورت غیر کلامی در قالب گوش دادن، مکث، حالت چهره و ژست های مختلف با یکدیگر به تبادل احساسات و افکار می پردازند(نوابی نژاد ، ۱۳۷۷). به آن دسته از کانال های ارتباطی که زوجین به وفور در یک خانواده استفاده می کنند، الگوهای ارتباطی^۵

¹ Maslow

^۲ Riek

³ love

⁴Desiner

⁵communication patterns

زوجین گفته می شود (ترنهلیم^۱ و یانسین^۲، ۱۹۹۶). با در نظر گرفتن هنجارهای اجتماعی قرن بیست و یکم، چگونه ازدواج کردن مسئله ای بسیار مهم قلمداد می شود (موسوی، ۱۳۸۶) و به نظر می رسد که شروع خوب و مناسب بتواند باعث ایجاد عشق و ارتباطی سالم بین زوجین گردد.

بیان مسئله :

ازدواج را می توان یکی از مهمترین تصمیم گیری ها در زندگی هر فرد دانست و رضایتمندی از ازدواج یکی از اصلی ترین عوامل تعیین کننده ی کیفیت زندگی و سلامت روانی هر فرد می باشد و یکی از مهمترین عوامل تعیین کننده ی رضایتمندی از رابطه زناشویی، عشق و کیفیت آن است (حفاظی طرهبه و همکاران، ۱۳۸۵).

زندگی زناشویی زن و مرد با ازدواج و تشکیل خانواده شروع می شود، ازدواج موهبتی بزرگ است و به عنوان مهم ترین و عالی ترین رسم اجتماعی برای دستیابی به نیازهای عاطفی و امنیتی افراد بزرگسال و به منظور حفظ بقای نسل بشر، همواره و از دیرباز مورد تاکید بوده است. شاید عمومی ترین اهداف زوج های جوان را بتوان به این شرح خلاصه کرد: همبستگی، آزادگی، عشق و محبت، تشکیل خانواده، نزدیکی جنسی، حفظ نسل، داشتن فرزند، ازدواج به عنوان نهاد اجتماعی جامعه و اساس ارتباط انسانی را تشکیل می دهد (شهیدی و یوسفی، ۱۳۷۸).

مولفه های عشق^۳ یکی از متغیرهای مهم و موثر در ازدواج می باشد. تاکنون نظریه های متعددی چون سبک های دلبستگی^۴ و مبادله ی اجتماعی^۱، اشتراک^۲، تکاملی^۳، انگیزش^۴،

¹ Trenholm

² Yansin

³ love dimensions

⁴ attachment style

انگیزش^۴، نظریه ی سه وجهی عشق^۵ اشترنبرگ^۶ و عشق به مثابه ی یک داستان یا قصه عشق^۷ اشترنبرگ در مورد عشق ارایه گردیده است که یکی از مطرح ترین این نظریه ها رویکرد سه وجهی عشق اشترنبرگ (۱۹۸۷) می باشد. اشترنبرگ (۱۹۸۷) در نظریه سه مولفه ی صمیمیت^۸، میل (هوس)^۹ و تعهد^{۱۰} را عنوان کرد (به نقل از رفیعی نیا و همکاران ، ۱۳۸۶).

صمیمیت یکی از ویژگی های رابطه زوجین است. رابطه ای که با خودافشایی^{۱۱} واقعی و درک شخص دیگر در مشارکتی برابر تعریف می شود. در واقع صمیمیت میزان نزدیکی و حمایتی است که هر عضو احساس و بیان می کند. راه و روشی که هر زوج به وسیله ی آن نزدیکی خود را بیان می کند (اسپری و کارسون^{۱۲} ، به نقل از نظری و نوابی نژاد ، ۱۳۸۴).

به عقیده اشترنبرگ میل (هوس) به معنای احساس جذابیت فیزیکی همراه با کشش فیزیکی، جذابیت جنسی و اشتغال ذهن مثبت نسبت به معشوق می باشد. این بعد جنبه انگیزشی دارد و میل شدید همراه با برانگیختگی فیزیولوژی توام با میل به رابطه ی جنسی عطوفت و رزانه در فرد ایجاد می کند. (رایس^{۱۳} ، ۱۹۹۷) - اشترنبرگ (۱۹۸۶) به نقل از فرحبخش و شفیع آبادی ، ۱۳۸۵). همچنین تعهد از جمله ویژگی های خانواده ی سالم ، احساس تعهد اعضای

¹ social exchange

² equity theory

³ evolutionary theory

⁴ motiveational

⁵triangular theory of love

⁶Sternberg

⁷ love as a stoeiy

⁸passion

⁹intimacy

¹⁰commitment

¹¹self - disclosellosure

¹²Sperry & Carlson

¹³Rise

خانواده در قبال یکدیگر است . تعهد یعنی اینکه اعضای خانواده، هنگام غم و شادی و وقایع خوشایند و ناخوشایند زندگی، نسبت به یکدیگر وفادار بمانند. (مزارعی، ۱۳۸۸).

تحقیق اولسون^۱ (۱۹۹۶) نشان می دهد ، سطوح تعاملات قبل از ازدواج قویا زوجینی را که در آینده خوب عمل می کنند از آنهایی که خوب عمل نمی کنند متمایز می سازد. زوجینی که اختلاف پیدا می کنند یا طلاق می گیرند سطوح بالاتری از ناتوانی را در تعاملات شان نسبت به افرادی که در آینده اختلاف پیدا نمی کنند، نشان می دهند. زوج هایی که دارای الگوهای تعاملی قبل از ازدواج درستی نیستند به ویژه آنهایی که با ناتوانی ، عقب نشینی و عواطف منفی وارد رابطه می شوند بیشتر در خطر اختلافات زناشویی و طلاق هستند(به نقل از ایرانی ، ۱۳۸۳).

بنابراین می توان گفت که تعاملات درون خانواده ها نیز یکی از مهم ترین عوامل اثر بخش در روابط زناشویی می باشد. روابط درون خانواده چنانچه به نحوی باشد که منجر به اضطراب برای اعضا گردد، امنیت روانی افراد را به خطر می اندازد و این خود می تواند سر منشا بسیاری از مشکلات روانی و رفتاری برای آنها شود (خیاط جدیدی، ۱۳۷۹).

ارتباطات اعضای خانواده به ویژه زوجین یکی از مهم ترین موضوعاتی است که می تواند کارکرد خانواده را سالم و یا مختل نماید. شکست در برقراری ارتباط از رایج ترین مشکلاتی است که از سوی همسران ناراضی بوجود می آید. گر چه این باور همگانی سال هاست که پذیرفته شده است، ولی پژوهشگران درستی آن را در عمل، به تازگی بررسی کرده اند. نتایج پژوهش های انجام شده در این زمینه حاکی از آن است که دشواری های ارتباطی تنها علت اختلاف های زناشویی نیست، بلکه از عوامل مشخص کننده ی روابط زوجین پریشان است که مشکلات موجود را تشدید می کند(کریمی و قاسمی، ۱۳۸۶).

¹ Olson

یکی از انگیزه های مهم برای ایجاد رابطه با جنس مخالف، پاسخگویی به نیازهای روانی، عاطفی و غریزی است. یعنی ساختار وجودی انسان به گونه ای است که جوان در مقطعی به طور جدی احساس می کند تلاطم و التهاب درونی اش تنها با گفتگو، معاشرت، هم نشینی و ایجاد رابطه با جنس مخالف آرام می گیرد. بنا به دستور شرع مقدس، پاسخگویی به نیازهای عاطفی و غریزی و تمایل و گرایش درونی با جنس مخالف، تنها و تنها باید با ازدواج تامین شود و بدون عقد قرارداد ازدواج بین دختر و پسر و جاری شدن صیغه ی عقد، هرگونه ارتباط جنسی و انس و صمیمیت و معاشرت نادرست گناه تلقی می شود. بنابراین دختر و پسر می توانند پس از بلوغ عقلی و جسمی و کسب آمادگی های لازم به شرط یافتن یار موفق و مناسب، برای تامین این نیازها از یک طرف و آلوده به گناه نشدن از طرف دیگر، ازدواج کنند (حورایی، ۱۳۸۹).

ازدواج در گذشته به صورت سنتی^۱ بین افراد برقرار می شد و در آن خانواده پسر پس از انتخاب دختری که او را مناسب خانواده و پسر خود می دیدند، پس از خواستگاری، وی را به عقد ازدواج پسر خود در می آوردند. در این ازدواج ها دختر و پسر شناختی از هم نداشته و تا قبل از ازدواج از خصوصیات و رفتارهای درونی و شخصی فرد مورد نظرشان بی خبر بودند. با گذشت زمان و ارتباط با کشورهای اروپایی، گونه دیگری از ازدواج که از آن به ازدواج غیر سنتی (مدرن)^۲ یاد می شود، در جامعه ما سایه انداخت. در این گونه ازدواج ها ، دختر و پسر پس از آشنایی و دوستی با یکدیگر مدتی در کنار هم زندگی کرده و یا به دوستی و برقراری رابطه ای عاطفی می پردازند و در صورت وجود هماهنگی و رضایت میان آنها اقدام به ازدواج می کنند (فاتحی زاده و احمدی، ۱۳۸۴).

باید گفت در حال حاضر رابطه زنان و مردان در جامعه رو به رشد و ترقی است و زنان در عرصه های اجتماعی فعالیت های گسترده ای را آغاز کرده اند و همین باعث شده است بسیاری از

¹traditional

²untraditional (modern)

دختران و پسران جوان از اینکه خانواده هایشان برای آنان فرد مناسب در ازدواج را انتخاب کنند، طفره بروند و خود بخواهند با توجه به معیارهایی که دارند، همسر خود را از میان اطرافیان گزینش کنند. به طوری که جوانان امروزه نمی خواهند به صورت چشم و گوش بسته، تن به ازدواج بدهند و اعتقادشان بر این است که باید خودشان در این امر نقش داشته باشند.

اشکال ازدواج های غیر سنتی در این است که در بسیاری از مواقع پسر و دختر از دید احساسی به مساله نگاه می کنند و بدون داشتن آگاهی تن به این ازدواج ها می دهند و مشکلات آنها پس از شروع زندگی مشترک در زیر یک سقف، مشخص شده و بروز می کند. در حالی که برای رسیدن به شناختی بهتر باید مشاوره های قبل از ازدواج داشت. کارشناسان امور اجتماعی معتقدند خانواده هایی که هنوز نسبت به مساله ازدواج همان دید سنتی و فرهنگ قدیمی خود را دارند، باید آمادگی پذیرش این موضوع را داشته باشند که دختر یا پسرشان حق دارد همسر آینده اش را خودش انتخاب کند و عدم پذیرش این موضوع باعث می شود برخوردها و فاصله های زیادی میان فرزندان و والدین آنها ایجاد شود که تاثیرات بسیار نامطلوبی بر روابط اعضای خانواده خواهد گذاشت. اگر خواهان ازدواج غیر سنتی هستیم باید مقداری نقش خانواده را در این موضوع لحاظ کنیم و والدین باید کمک لازم را در این زمینه به فرزند خود داشته باشند (بیرشک، ۱۳۸۵).

به همراه گسترش جوامع و توسعه شهرنشینی و افزایش تحصیلات به تدریج از سهم ازدواج های سنتی کاسته شده و جامعه به طرف ازدواج های مدرن حرکت کرده ولی این تحول به یکباره بیانگر یک ازدواج مدرن نیست، به عنوان مثال انتخاب همسر توسط دختر و پسر انجام می شد و سایر موارد را خانواده ها انجام می دادند. یا اینکه انتخاب همسر توسط والدین بود و سایر موارد به زوجین واگذار می شد به همین دلیل از دید جامعه شناسی این مرحله را « مرحله گذار» می نامند. بسیاری از مسائل و مشکلاتی که برای زوجین جوان پیش می آید ناشی

از دوگانگی ازدواج ها در ایران است که بخشی از آن سنتی و بخشی مدرن است. بسیاری از جوانان متقاضی ازدواج مدرن هستند زیرا خود همسرشان را انتخاب می کنند ولی تنوع فرهنگی، ضعف شناخت از یکدیگر و صرفاً شناخت های ظاهری و تکیه کردن به یک سری از معیارهای کمی باعث شده است ازدواج های غیر سنتی در جامعه ما آسیب پذیر باشند(کاظمی پور، ۱۳۸۵). بنابر این بیان مساله اصلی در این پژوهش آن است که آیا بین مولفه های عشق (صمیمیت، میل و تعهد) و الگوهای ارتباطی (سازنده متقابل^۱، اجتناب متقابل^۲ و توقع/کناره گیری^۳) در زوجین با ازدواج سنتی و غیر سنتی تفاوتی وجود دارد؟

اهمیت و ضرورت پژوهش:

نهاد خانواده یکی از نهادهای مهم اجتماعی است که با ازدواج آغاز می شود. بنابراین، ازدواج از آنجا که مراسم آغازین این نهاد مهم اجتماعی است اهمیت بنیادین و پایه ای دارد. سنگ بنای نهاد خانواده در ازدواج گذاشته می شود. ما در انتخاب خانواده ای که در آن به دنیا آمده ایم هیچ گونه اختیاری نداشته ایم، اما معمار خانواده آتی خود خواهیم بود. هرچند ازدواج همه ی امر خانواده نیست اما خشت اول و سنگ بنای خانواده است. بنابر این یکی از مهمترین مسایل در نهاد خانواده، ازدواج و مسایل پیرامون آن است. ازدواج یک نقطه عطف در زندگی انسان است و یکی از مهمترین تصمیمات طول زندگی فرد است. با ازدواج خانواده تشکیل می شود و نظام خویشاوندی شکل می گیرد و نسل بقا می یابد. ازدواج موفق پایه و بنیانی عالی برای ایجاد خانواده ای شاد و مستحکم است(میرمحمدصادقی، مهدی، ۱۳۸۴).

¹mutual constructive

² mutual avoidance

³ demand - withdraw

یکی از نهاد های مهم اجتماعی که به لحاظ اهمیت نقش و کارکردهای مختلف، مورد توجه علمای مذهبی ، اخلاقی و صاحب نظران تعلیم و تربیت، جامعه شناسی و روانشناسی قرار گرفته است، نهاد خانواده می باشد(بیابانگرد، ۱۳۸۱). لذا اهمیت شناخت و بررسی عواملی که سبب دوام و استحکام این نهاد اجتماعی می گردد می تواند گامی مفید در راستای ارتقای سطح فرهنگ جامعه باشد. عوامل مختلفی بر استحکام و دوام خانواده تاثیر می گذارد که از جمله آنها مولفه های عشق و الگوهای ارتباطی بین زوجین است(حسینی، ۱۳۷۷).

ارتباطات بین فردی جزء بزرگترین پیشرفت های بشر به شمار می آید اما انسان های معمولی قادر به برقراری یک ارتباط خوب و موثر نیستند که یکی از جنبه های طنز آمیز شدن تمدن نوین آن است که اگر چه با توسعه ی ابزارهای مکانیکی ارتباط از آخرین مرزهای دست یافتنی تخیل نیز گذشته است اما اغلب مردم برقراری ارتباط را کاری دشوار می بینند، در عصر فن آوری ما می توانیم به ماه پیام بفرستیم اما برقراری رابطه با کسانی که دوستشان داریم را دشوار می یابیم (بولتون^۱، ۱۹۹۶، ترجمه سهرابی، ۱۳۸۳).

با توجه به بافت فرهنگی، مذهبی و اجتماعی جامعه ما ، رسم بر این است که ازدواج ها از طریق روند خواستگاری ، نامزدی و عقد انجام پذیرد. اما در سالهای اخیر ارتباط دختر و پسر و دوستی با جنس مخالف در کشور رواج بسیاری یافته که در موارد زیادی منجر به ازدواج گردیده است. از آنجایی که این شیوه آشنایی با تشکیل خانواده بدیع و متفاوت با سالهای قبل می باشد بلطبع ادامه ارتباط زناشویی و مولفه های مهم و اساسی مرتبط با آن همچون عشق و الگوهای ارتباطی زوجین نیز با ازدواج غیر سنتی دستخوش تغییر و تحول گردیده است. کشور ایران در مرحله گذار از ازدواج سنتی به ازدواج غیر سنتی است. ، از این رو انجام پژوهشی که به مقایسه مولفه های عشق و الگوهای ارتباطی زوجین با ازدواج سنتی و ازدواج

¹ Bolton

غیر سنتی بپردازد یک ضرورت به شمار می آید. از طرف دیگر بنا به گزارش سازمان ثبت احوال کشور آمار طلاق از ۷/۳۱ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۱۲/۰۲ درصد در سال ۱۳۸۵ افزایش پیدا کرده (علیکی، ۱۳۸۶، نقل از اداره آمار ثبت احوال کشور، ۱۳۸۶) که یک نرخ رشد نگران کننده ۶۰ درصدی را نشان می دهد. یکی از چالش های بنیادی که جوامع در حال گذار از دوران سنتی به مدرن با آن دست به گریبان اند، چالش سنت های کنونی جامعه با ارزش های مدرن است. برهم نهد و آمیزش باورها و ارزش های سنتی با ارزش ها و باورهای مدرن آسان نیست. زیرا بنیان ها و ارزش های مدرن با بیش تر ارزش های سنتی کنونی جوامع در حال گذار سازگاری ندارد. از این رو، نمی توان هر یک از این دو سامانه ی ارزشی را یک پارچه طرد کرد، که این کار نه شدنی است و نه خردمندانه، پس آمیزش ارزش های سنتی و مدرن از نیازمندیهای زندگی امروزه است. هرچند که فرآیند آمیزش ارزش ها در دوران گذار از جامعه سنتی به جامعه ی مدرن ، با نا سازگاری و چندگانه گی ارزشی همراه است که می تواند پدیدآورنده ی چالشی آسیب زا در جوامعی همچون ایران باشد (موحد و عباسی شوازی، ۱۳۸۵). بنابر این به نظر می رسد با انجام تحقیقاتی در زمینه ازدواج و فرایندهای مربوط به آن بتوان گامی هر چند کوتاه در جهت حل معضلات مذکور برداشت.

اهداف پژوهش :

هدف کلی:

مقایسه مولفه های عشق و الگوهای ارتباطی در زوجین با ازدواج سنتی و ازدواج غیرسنتی شهر یزد.

اهداف فرعی:

۱- مقایسه میزان صمیمیت در زوجین با ازدواج سنتی و ازدواج غیرسنتی.

- ۲- مقایسه میزان میل(هوس) در زوجین با ازدواج سنتی و ازدواج غیرسنتی
- ۳- مقایسه میزان تعهد در زوجین با ازدواج سنتی و ازدواج غیرسنتی.
- ۴- مقایسه الگوهای ارتباطی سازنده متقابل در زوجین با ازدواج سنتی و ازدواج غیرسنتی.
- ۵- مقایسه الگوهای ارتباطی اجتناب متقابل در زوجین با ازدواج سنتی و ازدواج غیرسنتی.
- ۶- مقایسه الگوهای ارتباطی توقع/ کناره گیری در زوجین با ازدواج سنتی و ازدواج غیرسنتی.

هدف کاربردی:

این پژوهش را می توان در کلینیک های مشاوره و روانشناسی و همچنین برای دختر و پسرهای جوان در شرف ازدواج بکار برد.

سوال های پژوهش:

- ۱- آیا بین مولفه های عشق (صمیمیت ، میل(هوس) و تعهد) در زوجین با ازدواج سنتی و ازدواج غیرسنتی تفاوت معنادار وجود دارد؟
- ۲- آیا بین الگوهای ارتباطی (سازنده متقابل ، اجتناب متقابل و توقع/کناره گیری) در زوجین با ازدواج سنتی و ازدواج غیرسنتی تفاوت معنادار وجود دارد؟

تعریف مفهومی واژه ها:

مولفه های عشق:

عشق لذتی مثبت است، احساسی عمیق، علاقه ای لطیف و یا جاذبه ای شدید است که اشاره به پذیرش بی قید و شرط و دوست داشتن یک فرد اطلاق شده است. روانشناسی ، عشق را پدیده اجتماعی و فرهنگی قلمداد می کند که استرنبرگ مدل مثلثی عشق را مطرح کرده و عشق را

شامل سه مولفه دانست: صمیمیت، تعهد و میل (هوس) (اشترنبرگ، ۱۹۸۸، به نقل از رضازاده، ۱۳۸۱).

الف) صمیمیت: شامل احساس نزدیکی، عاطفه، ارتباط و پیوستگی عمیق و خود افشاگری و وابستگی بین فردی در روابط عاشقانه است (نلسون^۱، ۲۰۰۵، به نقل از قمرانی و طباطبایی، ۱۳۸۵).

ب) تعهد: به تصمیم گیری زوجین در مورد اقامت کردن با یکدیگر و در کنار همدیگر بودن اشاره دارد که شکل کوتاه مدت به رابطه با یک شریک معین و در شکل بلند مدت عاملی برای حفظ و تداوم و بقای روابط عاشقانه زوجین می باشد (اشترنبرگ، ۱۹۸۸، به نقل از رضازاده، ۱۳۸۱).

ج) میل (هوس): از تمایلاتی که به حالات عاشقانه، کشش فیزیکی و وصال جنسی پدیده های وابسته برمی گردد ناشی می شود. نیازهای دیگری که در شوریدگی است، شامل عزت نفس، پیوندجویی و حتی خود شکوفایی است (پک^۲، ۱۹۷۸، به نقل از قمرانی و طباطبایی، ۱۳۸۵).

الگوهای ارتباطی:

ارتباط زناشویی عبارت است از فرایندی که در طی آن زن و شوهر چه به صورت کلامی و در قالب گفتار و چه به صورت غیر کلامی در قالب گوش دادن، مکث، حالت چهره و ژست های مختلف با یکدیگر به تبادل احساسات و افکار می پردازند (ترنهم، یانسن^۳، ۱۹۹۶، به نقل از فاتحی زاده و احمدی، ۱۳۸۴).

الف) الگوی ارتباط سازنده متقابل:

¹Nelson

² Peck

³ Trenholm & Yensen

الگوی ارتباط سازنده متقابل در ارتباطات زوجین نوعی الگوی ارتباطی است که در آن زن و شوهر سعی می کنند در مورد مشکل و مساله ای بحث و گفتگو کنند، احساسشان را نسبت به هم ابراز نمایند و برای مشکل خود راه حل پیشنهاد نمایند.

(ب) الگوی ارتباط اجتناب متقابل:

در الگوی ارتباط اجتناب متقابل، زن و شوهر زمانی که با مساله ای در روابط زناشویی روبرو می شوند، معمولاً از بحث و تبادل نظر در مورد مشکل دوری می کنند و بر روی مسایل خود سرپوش می گذارند. همچنین این زوجین رضایت بسیار پایینی از زندگی زناشویی خود دارند.

(ج) الگوی ارتباطی توقع/کناره گیری :

عبارت است از یک زوج مبنی بر ایجاد تنوع یا تغییر یا بحث در مورد یک مساله در حالی که زوج دیگر از تعامل خودداری نموده و به طور فیزیکی یا روانی از بحث کناره می گیرد (هیوی¹ و همکاران، ۱۹۹۶).

ازدواج :

ازدواج ، قراردادی رسمی برای پذیرش یک تعهد متقابل جهت زندگی خانوادگی است که آدمی در سایه آن در خط مسیر معین و شناخته شده ای از زندگی قرار می گیرد. این قرارداد با رضایت و خواسته ی طرفین، بر مبنای آزادی کامل دو طرف منعقد شده و در سایه ی آن روابطی بس نزدیک بین آن دو پدید می آید (ملک محمودی الیگودرزی، ۱۳۸۰).

تعریف عملیاتی واژه ها:

مولفه های عشق:

¹ Heavy